

KNIŽNÁ VÄZBA CITHARY SANCTORUM DO ROKU 1900

1. časť

Remeselné spracovanie väzby Transoscia – kritériá popisu knižnej väzby

Alena Benešová a Vladimír Bukovský

Predmetom tohto výskumu je remeselné spracovanie Cithary sanctorum na základe vydaní zachovaných vo fonde Slovenskej národnej knižnici (ďalej SNK) od počiatkov jej vydávania (1636) do roku 1900. V rámci tohto časového rozhrania sa vo fonde SNK nachádza 105 exemplárov.

Pri výskume remeselného spracovania Cithary sanctorum sme si postup práce rozdelili do 5 krokov.

Prvým krokom bolo oddelenie pôvodných väzieb od preväzieb. V rámci druhého kroku bolo vytvorenie reprezentačnej vzorky, ktorú sme rozdelili do jednotlivých kategórií. Kategórie sme sa snažili vytvoriť nasledovným spôsobom. V kategóriách sa mali nachádzať knihy vydané, v čo najbližších rokoch vydania a zároveň tieto kategórie mali mať medzi sebou, čo najširšie časové rozpätie. Boli sme však brzdený skutočnosťou, že vo fonde SNK sa nachádzajú početné preväzby. Preto sme boli nútený časové úseky podľa potreby rozšíriť či zúžiť.

Na základe výskumu sme vytvorili štyri kategórie:

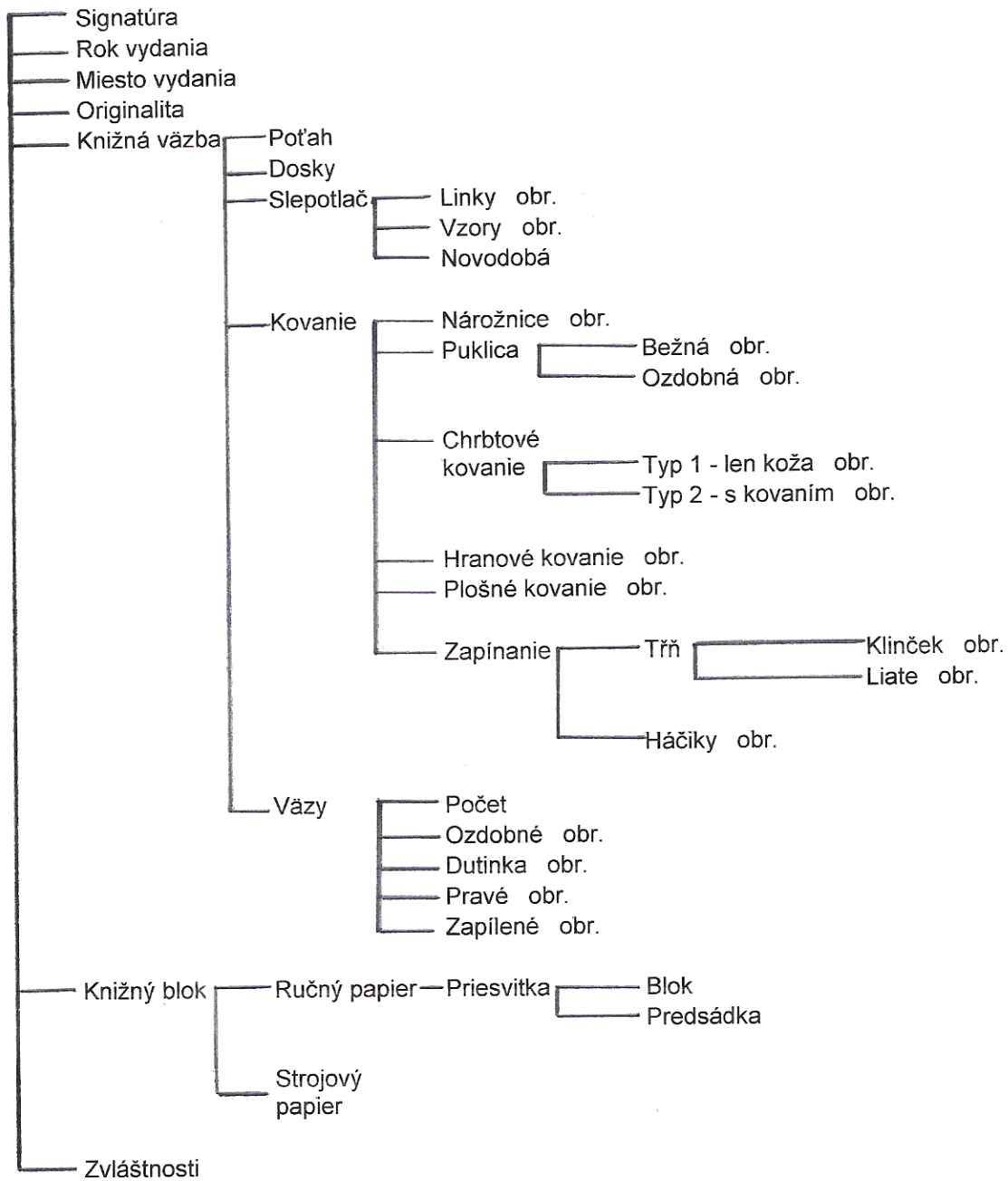
- kategória – 17. storočie (1636 – 1696)
- kategória – 18. storočie (1734 – 1787)
- kategória – prvá polovica 19. storočia (1800 – 1841)
- kategória – druhá polovica 19. storočia (1886 – 1899)

19. storočie sme rozdelili do dvoch kategórií. Medzníkom nám bol rok 1850. Tento rok je významným tým, že sa končí ručná výroba papiera a nastupuje strojová výroba.

Druhú a štvrtú kategóriu sme si rozdelili na dve skupiny, čo nám umožnilo ich efektívnejšie popísať a v rámci kategórie porovnať a zhodnotiť a následne celú kategóriu vyhodnotiť.

Tretím krokom bolo vytvorenie kritérií popisu pre všetky exempláre v kategóriách rovnaké, podľa ktorých sme popisovali jednotlivé vydania Cithary sanctorum. V štvrtom kroku sme pristúpili k samotnému popisovaniu knižných väzieb a vyhodnoteniu celej kategórie. Zaujímali nás predovšetkým spoločné znaky typické pre dané obdobie a zároveň odlišnosti medzi knižnými väzbami zaradenými v rovnakej kategórii. Takýmto spôsobom sme postupovali pri všetkých kategóriách.

Posledným piatym krokom bolo porovnanie jednotlivých kategórii medzi sebou. Snažili sme sa poukázať na spoločné a odlišné črty jednotlivých knižných väzieb.

Obr. 1 Kritéria popisu knižnej väzby

Obrázková časť ku kritériám popisu Cithary sanctorum

Slepotlač

Linky

Vzory

Kovanie

Nárožnice

Puklica - bežná

Puklica – ozdobná

Chrbtové kovanie – typ 1

Chrbtové kovanie – typ 2

Hranové kovanie

Plošné kovanie

Zapínanie

Tříň – klinček

Tříň - liate

Háčiky

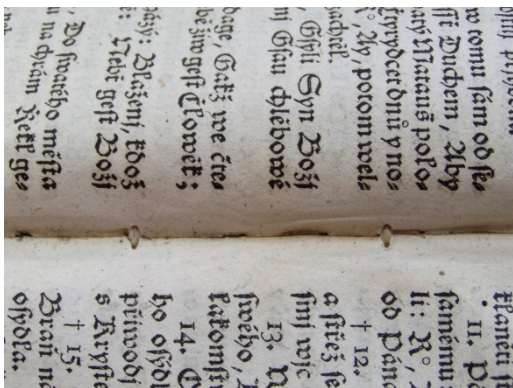

Väzy

Pravé, ozdobné

Zapílené

Dutinka

Zoznam použitej literatúry

ČAPLOVIČ, Ján. *Vydania Trnavského kancionála*. Martin: KUS, 1936.

DVOŘÁK, K.I. Evanjelická cirkev a Tranoscius. In: *100 rokov Tranoscia: 100 rokov sme tu pre vás*. Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1998, s. 27-33.

ĎUROVIČ, Ján. *Životopis Juraja Trnavského*. Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1942. 262 s.

KÝSKA, Miroslav. Spoločenský význam 90-ročného trvania Tranoscia. In: *Cirkevné listy*, 1998, roč. 101, č. 11, s. 166-167.

MICHALKO, Ján. Význam Tranovského kancionála pre evanjelickú cirkev a slovenské národné povedomie. In: *Cirkevné listy*, 1986, roč. 99, č. 9, s. 131.

MOCKO, Ján. *Historia posvätnej piesne slovenskej a historia kancionálu*. Liptovský Mikláš: Tranoscius, 1909. 117 s.

PLAVEC, Gustáv. *Tristoročný Tranoscius*. Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1936. 78 s.

TUHOVČÁKOVÁ-MICHALKOVÁ, Ludmila. Hovoriace stopy: Marginálie k 400-tému výročiu narodenia Juraja Tranovského. In: *Hudobný život*, 1992, roč. 24, č. 14, s. 3.

UHORSKAI, Pavel. Cyklus k 360. výročiu 1. vydania Tranovského kancionála – 1. časť. In: *Evanjelický posol spod Tatier*, 1996, roč. 86, č. 32, s. 252.

UHORSKAI, Pavel. Cyklus k 360. výročiu 1. vydania Tranovského kancionála – 2. časť. In: *Evanjelický posol spod Tatier*, 1996, roč. 86, č. 33, s. 260.